

נושא השיעור: הבניינים פעל (קל), נפעל
שם המורה: ארנון דותן
כיתות היעד: י, יא
מקום השיעור ברצף הלימודי: שיעור מספר שלוש במערכת הצורות

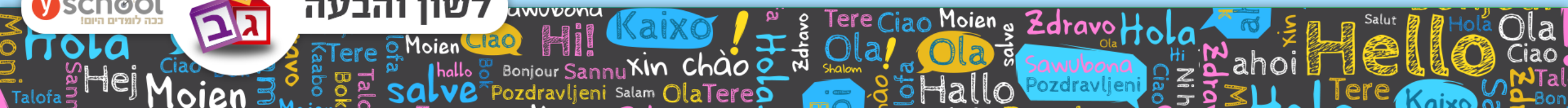
עורך המצגת - ארנון דותן

כל הזכויות שמורות לוויסקול לימודים מקוונים בע"מ

y school
בכה לומדים היסוד

לשון והבעה

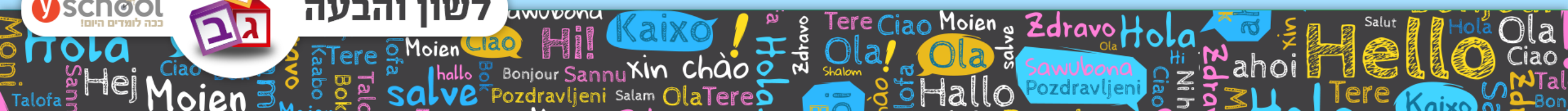
שבעת הבניינים בעברית

פעל (קל) – פָּעַלם ——— נפעל – נִפְעַלם

הפעיל – הִפְעִילם ——— הופעל – הֻפְעַלם

פיעל – פִּיעַלם ——— פועל – פֻּעַלם

התפעל – הִתְפַּעַלם

פעל, נפעל

נטיית השורש **כת"ב** :

עבר והווה
נשמעים
זהים.

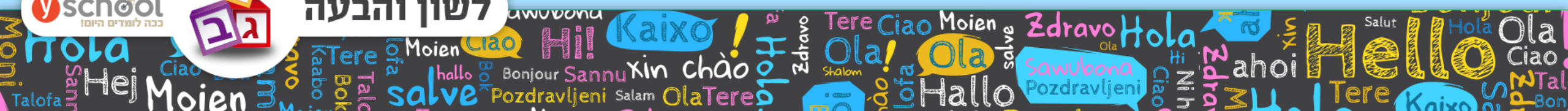
חד"ק:

חיריק

דגש

קמץ

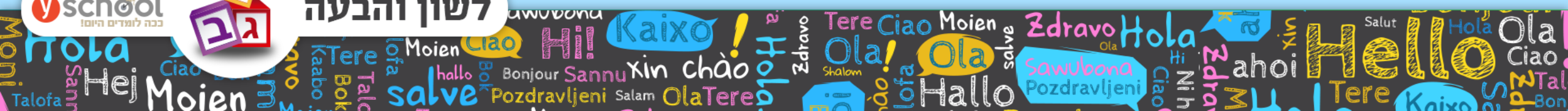
נפעל	פעל (קל)	
נְכַתְּבֶם	כְּתֹבְם	
נִכְתְּבוּ	כָּתֹב	עבר
נִכְתְּבוּ	כּוֹתְבוּ*	הווה
יִכְתְּבוּ	יִכְתֹּב	עתיד
הִכְתֵּב!	כָּתֹב!	ציווי
לְהִכְתֹּב	לְכַתֵּב	שם פועל

נתחו את הפעלים.

נפעל נ פ ע ל	פעל (קל) פ ע ל
-----------------	-------------------

גוף	זמן	בניין	שורש	עבר נסתר (אתמול הוא)	
נסתרים	עבר	פעל	עצ"ר	עצר	השוטרים עָצְרוּ את החשוד.
נסתרות	הווה	נפעל	כנ"ס	נכנס	התלמידות נְכַנְסוֹת לכיתה.
נסתרת	עתיד	נפעל	סג"ר	נסגר	הדלת תִּסָּגֵר.
מדברים	עתיד	פעל	למ"ד	למד	נִלְמַד למבחן.
נוכחים	ציווי	נפעל	כנ"ס	נכנס	הִכְנִסוּ בבקשה!
שם פועל	שם	פעל	בד"ק	בדק	כדאי לְבַדֵּק את התוצאה.

פעיל וסביל

משפט פעיל – משפט שבו הנושא הוא מבצע הפעולה.

משפט סביל – משפט שבו הנושא מקבל (סובל) פעולה.

בניין פעל – פעיל:

הרופא **בְּדַק** את החולה.

בניין נפעל – סביל*

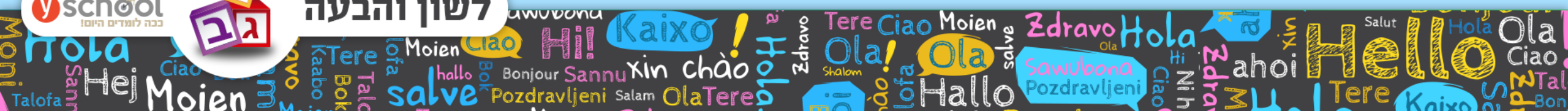
החולה **נְבְּדַק** (ע"י הרופא).

נְלַמַּד למבחן.

החומר למבחן **נְלַמַּד**.

נפעל לא היה בניין סביל במקורו. בחלק מהפעלים הוא אינו מתאר פעולה סבילה:

נְכַנְסְתִּי לחדר. **נְפָגְשָׁנוּ** בשיעור.

שני מאפיינים בולטים של נפעל

1. עבר והווה

עבר והווה נשמעים זהים בגוף נסתר.

עבר והווה מתחילים ב-נ

הגפרור נְדַלֵּק אתמול.

הגפרור נְדַלֵּק עכשיו.

2. עתיד, ציווי, שם פועל – יש חד"ק

חיריק – באות הראשונה

דגש + קמץ – באות השנייה

זה לא יתְּכַן.

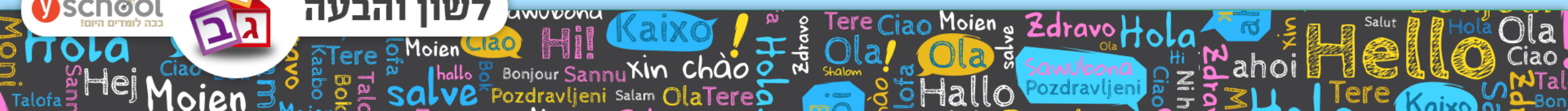
הפְּנִסִי לחדר!

כדאי לְהַמְלִיט.

X X פּ פּ לְ / X X פּ פּ

=

נפעל

בינוני (הוה) בבניין פעל (קל)

בבניין פעל יש ארבע צורות הוה.

הוה בבניין קל

1. פועל - סוּמַם

הצורה הנפוצה ביותר.
עוֹבֵד רוֹקֵד שׁוֹמֵר

2. פעל - סוּמָם

פעלים המתארים מצב.

יֵשׁן גָּדֵל יָבֵשׁ

3. פעל - סוּמֵם

מעט פעלים המתארים מצב.

יְכַל קָטֵן יָגֵר

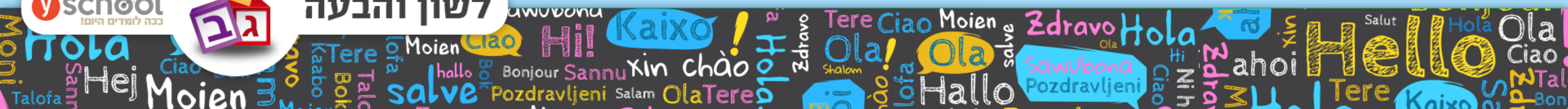
4. פעול - סוּמְיָם

צורה סבילה בבניין קל.
שָׁמֵר זָרוֹק בָּדוּק

y school
בכה לומדים היסודי

לשון והבעה

בינוני פעול אינו בבניין נפעל

נפעל נ פ ע ל	פעל (קל) פ ע ל	
נ פ ע ל	פ ע ל	
נְכַתֵּב	כַּתֵּב	עבר
נְכַתֵּב	כּוֹתֵב / כְּתוֹב	הווה
יְכַתֵּב	יְכַתֵּב	עתיד

מתחיל ב-נ

יש חד"ק:

חיריק

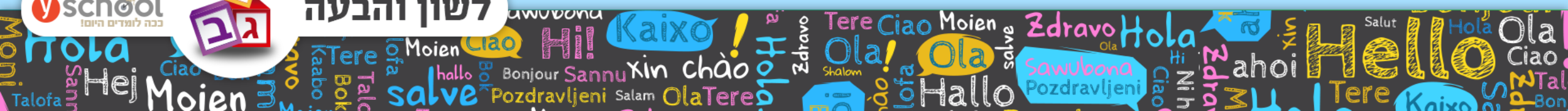
דגש

קמץ

אבא גְנוּב – אתמול הוא גָּנַב.

דְרוֹשׁ עובד חרוץ. דר"ש פעל

הבגדים זְרוּקִים על הרצפה. זר"ק פעל

נפעל	פעל (קל)
נָ פִּעַל	פָּ פִּעַל

נתחו את הפעלים.

גוף	זמן	בניין	שורש	עבר נסתר (אתמול הוא)	
נסתר	הווה	פעל	קצ"ר	קצר	השדה קָצוּר .
נסתרים	הווה	נפעל	קצ"ר	נקצר	השדות נְקֻצְרוּ .
מדבר	עבר	פעל	יכ"ל	יכול	יִכְלַתִּי לעשות זאת.
מדברות	הווה	פעל	צמ"א	צמא	אנחנו צָמְאוֹת .
נסתרים	הווה	פעל	רכ"ב	רכב	הם רוֹכְבִים ליד ההרים.
נסתרת	הווה	פעל	שמ"ר	שמר	זאת מצה שְׁמוּרָה .

נושא השיעור הבא:

הבניינים הפעיל, הופעל

